

Sweden

2 - Mina rättigheter under brottsutredningen (innan målet hamnar i domstol)

En försättning för att en brottsutredning (förundersökning) ska inledas är att polisen eller åklagaren tar upp en anmälan om brott. Avsikten med brottsutredningen är att klargöra om något brott har begåtts och vem eller vilka som i så fall kan misstänkas för detta brott.

Om det är ett allvarigare brott och det finns en misstänkt person för brottet, är det en åklagare som leder utredningen. Annars leds utredningen av polisen.

Vilka är stegen i en brottsutredning?

Förhör

Inledningsvis förhörs personer som kan antas ha upplysningar att lämna i utredningen. Det kan vara den som drabbats av brottet, den som eventuellt kan misstänkas för brottet eller vittnen. Den som misstänks för ett brott kan vid förhöret antingen vara gripen eller på fri fot.

Olika typer av prover kan även tas och lämnas till andra myndigheter för analys. Samtliga förhör genomförs av polisen och endast i undantagsfall i närvaro av en åklagare. Om man inte förstår språket ska en tolk finnas tillgänglig. När någon är skäligen misstänkt för ett brott ska han i samband med förhör underrättas om brottsmisstanken.

Anhållande

Om åklagaren anser att misstankarna mot dig är tillräckligt starka kan han fatta beslut om att du ska anhållas. Dessutom krävs att det finns risk att du på fri fot kan försvåra utredningen, fortsätta begå brott, eller hålla dig undan. Åklagaren måste därefter inom viss tid antingen sätta dig på fri fot eller begära hos tingsrätten att du ska häktas.

Häktning

Om du är misstänkt för ett allvarigare brott och det dessutom finns särskilda skäl att häkta dig, kan åklagaren begära hos tingsrätten att du ska häktas. Häktningsförhandlingen ska hållas inom fyra dygn efter det att du greps. Vid förhandlingen prövar tingsrätten om du ska vara kvar i häkte eller försättas på fri fot. Blir du häktad ska beslutet omprövas med vissa intervaller.

Polisens fortsatta utredning

Oavsett om du är häktad eller inte fortsätter utredningen för att klargöra om det finns tillräckligt starka misstankar för att åtala dig eller inte. Särskilt om du är häktad ska utredningen bedrivas så snabbt som möjligt. Om det är nödvändigt att utredningen sker under längre tid kan flera häktningsförhandlingar komma att hållas. När utredningen är klar redovisar polisen utredningen till åklagaren samt till den som misstänks för brottet och dennes försvarare. Du och din försvarare har möjlighet att begära att utredningen kompletteras med sådant som ni tycker är viktigt innan åklagaren fattar beslut om åtal ska väckas eller inte.

Försvarets förberedelse inför rättegången

Du och din advokat har möjlighet att ta fram egen bevisning som kan användas vid rättegången. Ni har också rätt att träffas för att förbereda förhandlingen i domstolen.

Åtal

Om åklagaren anser att han har tillräcklig bevisning mot dig för att kunna få dig dömd ska han väcka åtal mot dig. Av åtalet ska framgå vilket brott du är misstänkt för och vad du gjort som är brottsligt. Det ska även framgå vilken bevisning åklagaren åberopar mot dig.

Klicka på länkarna nedan för mer information om dina rättigheter under de olika etapperna i förfarandet:

- [Förhör \(1\)](#)

- [Anhållande \(2\)](#)
- [Häktning \(3\)](#)
- [Polisens fortsatta utredning \(4\)](#)
- [Försvarets förberedelse inför rättegången \(5\)](#)
- [Åtal \(6\)](#)

Förhör (1)

Varför vill polisen förhöra mig?

Syftet med förhöret är att klarlägga dels om något brott begåtts och om du i så fall har någon information att lämna om detta. Detta gäller oavsett om du är vittne, utsatt för ett brott eller misstänkt för ett brott.

Vilka finns närvarande vid förhöret?

Förhöret med dig genomförs av polisen. Det kan vara en eller flera poliser som genomför förhöret. Åklagaren är normalt sett inte närvarande vid förhör. Är du misstänkt för ett brott där du har rätt till advokat kan du begära att en advokat utses åt dig och är närvarande vid förhöret.

Om du inte förstår språket har du även rätt till en tolk. Polisen ska betala kostnaden för tolken. Normalt bör du vänta med att besvara frågor till dess du har en advokat närvarande och tillgång till tolk. Åklagaren eller polisen beslutar i övrigt vilka som har rätt att närvara vid ett förhör.

Hur går förhöret till?

Polisen kommer i början av förhöret tala om för dig om du hörs som misstänkt eller av någon annan anledning. Någon uppläsning av dina rättigheter sker inte. Under förhöret har du såväl rätt att tala som att tala. Det du säger kan komma att användas mot dig. Förhöret kan antingen spelas in på band eller nedtecknas i form av en sammanfattning av vad du har sagt.

Vilken roll har advokaten vid förhöret?

Advokatens roll vid förhöret är att finnas på plats för att kunna svara på eventuella frågor från dig samt som en garant för att förhöret genomförs på ett korrekt sätt. Advokaten har dock ingen rätt att lägga sig i förhöret om det genomförs på ett riktigt sätt. Han kan dock ha rätt att ställa frågor till dig.

Finns det något som är förbjudet vid förhör?

Polisen får inte under förhör i syfte att få fram ett erkännande använda medvetet oriktiga uppgifter, löften eller förespeglningar om förmåner. Inte heller hot, tvång eller uttrötning får förekomma. Den som förhörs har också rätt till sedvanliga måltider samt nödvändig vila.

Hur länge kan jag hållas kvar för förhör?

Om du inte blir anhållen får du normalt inte hållas kvar för förhör i mer än sex timmar. Undantagsvis kan du bli skyldig att stanna kvar i ytterligare sex timmar. Därefter har du rätt att gå där ifrån om du inte blir anhållen. Särskilda regler gäller för barn.

Hur avslutas förhöret?

Förhöret avslutas med att du erbjuds möjlighet att lyssna igenom inspelningen eller få polisens anteckningar upplästa för dig. Du får därefter frågan om du anser att det som har skrivits ner ger en riktig bild av vad du sagt under förhöret.

Vad händer efter förhöret?

Efter förhöret kommer polisen rapportera till åklagaren eller den polis som leder utredningen vad som kommit fram. Är det ett mindre allvarligt brott sker rapporten till åklagaren inte förrän utredningen slutförts. Om du är misstänkt för ett brott som kan leda till häktning får åklagaren ofta rapport efter varje förhör. Åklagaren kommer därefter att fatta beslut om du ska anhållas eller få gå därifrån.

Anhållande (2)

När kan det bli aktuellt att jag anhålls?

Om det finns skäl att häkta dig får du anhållas i avvaktan på att domstol prövar häktningsfrågan. Vad som krävs för att du ska bli häktad framgår av [faktabladet om anhållande \(3\)](#). Du kan därutöver bli anhållen även om häktningsskäl inte fullt ut är uppfyllda, om du är skäligen misstänkt för brottet och det anses vara mycket viktigt att du tas i förvar i avvaktan på fortsatt utredning.

Vem fattar beslut om anhållande?

Det är åklagaren som beslutar om du ska anhållas eller inte. Av beslutet ska framgå vilket brott du misstänks för och varför du anhålls. Om anhållningsbeslutet inte hävs av åklagaren måste han senast klockan tolv tredje dagen efter anhållningsbeslutet begära hos tingsrätten att du ska häktas. I annat fall måste han besluta att du ska försättas på fri fot. Tingsrätten måste hålla häktningsförhandling utan dröjsmål, dock senast inom fyra dygn efter det att du greps eller anhållningsbeslutet verkställdes.

Vem kan gripa mig?

Om det finns skäl att anhålla dig får en polis i brådskande fall gripa dig även utan anhållningsbeslut. Skulle du anträffas på bar gärning när du begår ett brott som kan leda till ett fängelsestraff eller fly från ett sådant brott, får du gripas av vem som helst. Detsamma gäller om du är efterlyst för brott. Den som griper dig ska dock överlämna dig till en polis så fort som möjligt.

Har jag rätt till advokat?

Om du blir anhållen har du rätt att begära att en offentlig försvarare utses åt dig. Detta görs av tingsrätten efter begäran via åklagaren.

Vad sker under tiden jag är anhållen?

Under tiden du är anhållen har polisen rätt att hålla ytterligare förhör med dig. Samma regler gäller då som vid de tidigare förhören.

Vilka rättigheter har jag under tiden jag är anhållen?

Under tiden du är anhållen kan åklagaren besluta att du inte får kontakta vem du vill. Har du behov av läkare eller att få kontakt med din ambassad eller ditt konsulat är det polisens skyldighet att förmedla detta. Du har också alltid rätt att kontakta din advokat och träffa honom utan att någon annan är närvarande. Under anhållningstiden förvaras du normalt i en polisrest.

Häktning (3)

När kan det bli aktuellt att jag begärs häktad?

Om du på sannolika skäl är misstänkt för ett brott för vilket straffet kan bli fängelse i ett år eller mer, kan du begäras häktad. Det krävs dock dessutom att det finns risk

- att du avviker eller undandrar dig domstolsprövning eller straff, eller
- att du på fri fot undandröjer bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning, eller
- att du fortsätter begå brott.

Är det lindrigaste straffet för brottet fängelse i två år blir du normalt häktad om det inte är uppenbart att skäl för häktning saknas.

Oavsett hur allvarligt brottet är, får domstolen häkta dig om du är okänd och vägrar uppge namn och adress eller det finns anledning att tro att dina uppgifter om detta är osanna. Du kan även bli häktad om du saknar hemvist i Sverige och det finns risk att du genom att lämna landet undandrar dig domstolsprövning eller straff.

I vissa fall kan du bli häktad även om du är skäligen misstänkt för ett brott. Detta är en lägre grad av misstanke än sannolika skäl.

Om det finns anledning att tro att straffet bara blir böter får du inte häktas.

Finns det något i mina personliga förhållanden som kan göra att jag inte blir häktad?

Domstolen ska väga behovet av häktning mot vad det innebär för dig att bli häktad. Skulle konsekvenserna av en häktning innebära ett alltför stort intrång eller men för dig, ska du inte häktas. Dessa skäl kan bland annat bli aktuella om utredningen tar lång tid.

Vad gäller om jag är under 18 år?

För ungdomar mellan 15-18 år finns särskilda regler. Dessa regler innebär att det krävs mer för att de ska bli häktade. Antingen måste brottet vara väldigt allvarligt eller så måste det finnas andra tungt vägande skäl för att häktning ska få ske.

Har jag rätt till advokat och tolk vid häktningsförhandlingen?

Vid häktningsförhandlingen som hålls i tingsrätten är du personligen närvarande tillsammans med din offentlige försvarare, som är advokat. Du har alltid rätt till en offentlig försvarare om du begärs häktad. Behöver du tolk kommer även den att delta vid förhandlingen och översätta allt som sägs.

Hur går häktningsförhandlingen till?

Vid förhandlingen kommer åklagaren berätta vad du är misstänkt för. Du kommer även att få möjlighet att själv berätta. Både åklagaren och din advokat samt domaren har rätt att ställa frågor till dig. Du bestämmer själv om du vill svara på frågorna eller inte. Normalt sätt förhörs varken den som drabbats av brott eller vittnen vid häktningsförhandlingen. Däremot kan det läsas upp vad de har berättat vid polisförhör. Åklagaren kan också redogöra för vad som kommit fram vid tekniska eller medicinska undersökningar.

Häktningsbeslutet

Efter förhandlingen kommer tingsrätten att ta en paus för att fundera på om du ska häktas eller inte. Därefter meddelar tingsrätten i din närvaro sitt beslut. Om du inte häktas har du rätt att omedelbart gå därifrån. Blir du häktad bestämmer domstolen samtidigt vilken dag som åklagaren senast måste väcka åtal. Oftast beslutar tingsrätten att åtal ska väckas inom två veckor från häktningsbeslutet. I avvaktan på att huvudförhandlingen kommer att hållas i tingsrätten placeras du på ett häkte.

Vad händer om utredningen inte blir klar inom den tid tingsrätten bestämt?

Om du fortfarande är misstänkt när den tid tingsrätten bestämt för åtal löpt ut och utredningen trots detta inte är klar kan åklagaren begära längre tid för att väcka åtal. Det kan då bli aktuellt med ny förhandling för att pröva om du även i fortsättningen ska vara häktad. Dessa nya förhandlingar hålls ofta genom videokonferens, vilket innebär att du tillsammans med din advokat deltar från häktet och åklagaren från sitt arbetsrum, medan domaren finns i förhandlingssalen på tingsrätten.

Vad gäller om jag blir häktad på en lägre grad av misstanke?

Blir du häktad som skäligen misstänkt för ett brott måste åklagaren inom en vecka presentera ytterligare bevisning mot dig så att misstankarna stärks och når upp till sannolika skäl. I annat fall måste du försättas på fri fot.

Vad gäller vid en europeisk arresteringsorder?

Om en [europeisk arresteringsorder](#) är utfärdad i någon annan medlemsstat, kan denna begäran prövas av domstol i det land där du befinner dig. Domstolen bestämmer då om du ska lämnas ut till det land som begärt detta. Även vid dessa förhandlingar har du rätt till advokat och tolk. Inför förhandlingen kan åklagare besluta att du ska anhållas och domstolen kan besluta att du ska häktas i avvaktan på att utlämningen kan genomföras. Domstolen prövar inte om du är skyldig eller inte utan enbart om de formella kraven för ett utlämnande är uppfyllda.

Vilka begränsningar kan förekomma i min rätt att ha kontakt med andra?

I samband med häktningen bestämmer tingsrätten också om åklagaren ska få rätt att begränsa dina kontakter med omvärlden, dvs. läsa tidningar och se på TV samt kontakta vänner och släktingar. Detsamma gäller dina möjligheter att umgås med andra intagna på häktet. Det är åklagaren som bestämmer omfattningen av dessa begränsningar. Du har dock alltid rätt att ha kontakt med din advokat och din ambassad.

Har jag rätt att skicka och ta emot post?

Du har rätt att skriva brev till vem du vill, men all post från dig och till dig läses av åklagaren. Om det skrivs något om brottsmisstankarna kommer brevet antingen inte vidarebefordras till mottagaren eller så kommer dessa delar av texten göras oläsliga. Skriftväxlingen med din advokat får aldrig läsas av någon annan, oavsett vad som står i breven.

Går häktningsbeslutet att överklaga?

Om du är missnöjd med att ha blivit häktad kan beslutet överklagas till hovrätten. Hovrätten kommer då ta del av handlingarna från tingsrätten utan att hålla förhandling och pröva om du ska vara häktad eller inte. Hovrättens beslut kan överklagas till Högsta domstolen, men det krävs särskilda skäl för att ditt överklagande ska tas upp där.

Kan det inträffa något som gör att jag sätts på fri fot?

Om det inte längre finns skäl att du ska vara häktad ska åklagaren besluta att häktningen ska upphöra. Det kan bero på att bevisningen mot dig blivit svagare eller att det inte längre finns några särskilda skäl att hålla dig häktad, du bedöms t.ex. kanske inte längre kunna försvåra utredningen. Om domstolen vid en förnyad häktningsförhandling anser att det inte längre finns skäl att du ska vara häktad ska domstolen omedelbart försätta dig på fri fot.

Kan jag bli fri mot borgen?

I Sverige finns det ingen möjlighet att bli fri mot borgen.

Polisens fortsatta utredning (4)

Kommer polisen bara ta fram sådant som är till min nackdel?

Polisen har vid utredningen en skyldighet att ta fram både det som talar till din nackdel och det som talar till din fördel. Vill du att några särskilda personer ska höras av polisen bör du diskutera det med din advokat innan begäran lämnas till polisen.

Har polisen rätt att göra husrannsakan, ta DNA-prov, fingeravtryck m.m.?

Polisen har efter beslut av åklagaren rätt att göra husrannsakan i din bostad, på ditt arbete, i din bil eller på någon annan plats som är av intresse i utredningen. Detta under förutsättning att du är misstänkt för ett brott som kan leda till ett fängelsestraff. Beslut kan även fattas om kroppsvisitation och kroppsbesiktning samt DNA-prov. I vissa fall finns det behov av att en läkare undersöker om du har några skador på kroppen och om dessa kan kopplas till det brott du är misstänkt för. Om du är anhållen eller häktad har du även skyldighet att lämna fingeravtryck samt bli fotograferad.

Har jag rätt att ta del av polisens utredning?

Under den fortsatta utredningen ska polisen sammanställa ett material som ska utgöra underlag för åklagarens beslut om du ska åtalas eller inte. Innan åklagaren fattar det beslutet har du rätt att med hjälp av tolk eller översättare ta del av hela utredningen. Oftast hinner man inte översätta utredningen till ditt eget språk, men du har rätt att få del av innehållet genom att en tolk läser upp för dig vad som står i utredningen. Din advokat har också rätt att ta del av utredningen.

Vad gäller om misstankarna förändras under utredningen?

Misstankar mot dig kan under utredningen komma att ändras. Det innebär att det kan tillkomma ytterligare brottsmisstankar, andra brottsmisstankar kan visa sig vara ogrundade eller svåra att bevisa. Vidare kan ändringar ske avseende vilket brott du misstänks för. Polisen är skyldig att informera dig om sådana förändringar av misstankarna.

Försvarets förberedelse inför rättegången (5)

Har jag rätt att begära att polisens utredning kompletteras?

Du och din advokat har möjlighet att begära att polisen kompletterar utredningen med sådant som ni tycker är viktigt att det kommer med. Det gäller såväl förhör med olika personer som skriftliga uppgifter eller utredningar av sakkunniga.

Det är mycket viktigt att du noga går igenom hela utredningen så att det beslutsunderlag som lämnas till åklagaren är så komplett som möjligt. Det går visserligen att komplettera utredningen även efter det att åtal har väckts, men för din egen del kan det vara bättre att försöka få åklagaren att lägga ner utredningen så att du slipper bli åtalad.

Kan min advokat bedriva en egen utredning?

Du och din advokat har också möjlighet att genomföra egna utredningsåtgärder. Problemet är dock att det oftast finns begränsat med tid att genomföra dessa, i vart fall om du är häktad. Vidare har din advokat bara rätt att få betalt av domstolen för egna utredningar om du frikänns. Det finns dock inga lagliga hinder mot att göra egna utredningar.

Åtal (6)

Under vilka förutsättningar får åklagaren väcka åtal?

Om åklagaren bedömer att han kan räkna med att få dig dömd, har han rätt att väcka åtal mot dig. Han lämnar då in en stämningsansökan till tingsrätten där det framgår vilket brott du är misstänkt för, varför du är misstänkt för det brottet samt vilken bevisning åklagaren åberopar.

När ska åtal väckas?

Är du häktad måste åklagaren väcka åtal inom de tidsramar som domstolen fastställt. I annat fall ska domstolen häva häktningsbeslutet.

Är du inte häktad måste åklagaren väcka åtal innan brottet preskriberats. Tiden för preskription löper från två år och uppåt. Preskriptionstiden är längre ju allvarigare brottet är. Vissa riktigt allvariga brott som mord preskriberas numera inte.

När kommer förhandling att hållas i tingsrätten?

När åtal skett ska tingsrätten kalla dig och övriga personer som ska höras i målet till förhandling. Är du häktad ska förhandlingen hållas snarast, dock senast inom två veckor från det att åtal väcktes.

För ungdomar under 18 år finns särskilda tidsramar. Normalt sett ska huvudförhandling då hållas inom två veckor efter det att åtal väckts.

Finns det något alternativ till åtal?

Om brottet inte är allt för allvarligt och du erkänner, kan du i stället för att bli åtalad få ett strafföreläggande. Åklagaren utfärdar detta och fastställer ett bötesbelopp som du ska betala. Om du skickar in ett erkännande och betalar böterna blir det ingen rättegång. Du kan därefter inte överklaga strafföreläggandet. Det noteras i belastningsregistret att du har godkänt ett strafföreläggande.

Länkar

[Sveriges domstolar](#)

[Åklagarmyndigheten](#)

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.

De EU-länder som ansvarar för det nationella innehållet på den här webbplatsen håller på att uppdatera delar av sitt innehåll mot bakgrund av Storbritanniens utträde ur EU. Det kan dock ta ett tag innan vi har uppdaterat alla sidor.

Senaste uppdatering: 12/11/2015